

dr hab. Danuta Umiastowska, prof. US
Uniwersytet Szczeciński
Wydział Kultury Fizycznej i Zdrowia
Instytut Nauk o Kulturze Fizycznej

Recenzja

pracy doktorskiej mgr Bogusławy Hawryluk pt. *Aktywność fizyczna a jakość życia osób z chorobą Parkinsona*

napisanej pod kierunkiem naukowym dra hab. Jarosława Cholewy, prof. AWF (promotor) i dr Joanny Cholewy (promotor pomocniczy) w Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach.

Podstawę formalną wykonania recenzji stanowi pismo Prorektora ds. Nauki p. dra hab. Bogdana Bacika, prof. AWF, Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach z dnia 2 lipca 2021 roku.

Choroba Parkinsona zakwalifikowana do chorób cywilizacyjnych związanych między innymi ze współczesnym stylem życia dotyka milionów ludzi na całym świecie. Poszukiwanie skutecznych sposobów leczenia czy też przeciwdziałania jest przedmiotem wielu projektów badawczych. Istotna rola aktywności fizycznej jako czynnika stymulującego funkcjonowanie ludzkiego organizmu staje się motywem przewodnim prowadzonych badań. Poznanie oceny jakości życia osób z chorobą Parkinsona pozwoli na umiejscowienie ruchu w hierarchii wartości. W tym kontekście przedstawiona rozprawa doktorska wpisuje się w problematykę badawczą i stanowi oryginalne opracowanie.

Charakterystyka struktury oraz formalna ocena pracy

Poprawnie sformułowany temat pracy w pełni oddaje cele oraz założenia badań. Recenzowana rozprawa doktorska została przygotowana na 75 stronach. Struktura pracy jest kompletna i poprawnie skomponowana przez co wpisuje się w przyjęte standardy dla rozprawy naukowej. Podstawowy tekst pracy obejmuje 53 strony. Język pracy poprawny nie budzi zastrzeżeń.

We **Wstępie** Doktorantka wprowadza w problematykę podjętych badań. Natomiast zabrakło mi uzasadnienia wyboru tematu, o czym chciałabym usłyszeć podczas obrony.

Rozdział 1 (*Choroba Parkinsona jako choroba neurodegeneracyjna*) i **rozdział 2** (*Aktywność fizyczna osób z chorobą Parkinsona*) będące wprowadzeniem teoretycznym do pracy (na 24 stronach) są oparte na dobrze dobranym piśmiennictwie zarówno polsko, jak i angielskojęzycznym. Ze względu na tytuł rozprawy trafniej byłoby zmienić ich kolejność, by aktywność fizyczna i jakość życia osób z chorobą Parkinsona zostały bardziej uwypuklone. Wówczas opis choroby Parkinsona pozostałby na drugim planie.

W **rozdziale 3** *Cel pracy i pytania badawcze* Doktorantka formułuje problem badawczy i 5 pytań badawczych. I tu mam pewne wątpliwości, ponieważ tytuł rozdziału sugeruje, że przeczytamy tu jaki jest cel badań (to trafniejsze określenie niż cel pracy). Niestety tego jasno sformułowanego celu brakuje. Rozpoczynając pytania badawcze od pytań „czy” można na nie odpowiedzieć krótko *tak* lub *nie*. To zawęży zakres odpowiedzi. Inne ich sformułowanie mogłoby ukierunkować omawianie wyników (np. Jakiej występują zależności..., Co różnicuje podejmowanie... itp.).

W **rozdziale 4** *Badania i metody badań* znalazła się charakterystyka badanych. Szkoda, że nie podano jej w bardziej szczegółowy sposób - podając oprócz informacji o całej grupie także dane dotyczące samych kobiet, i samych mężczyzn. Takiego podziału dokonano tylko w kategorii wieku, a przecież czynnik płci ma znaczenie w przypadku podejmowania uczestnictwa w aktywności fizycznej. Tym bardziej, że w rozdziale 5.2. pojawia się omówienie wyników z podziałem na grupę kobiet i mężczyzn. Metody i narzędzia opisane starannie – spełniają metodologiczny wymóg replikacji, a więc możliwości powtórzenia badań w podobnych warunkach. Szkoda, że w załącznikach do pracy nie pokazano jak wygląda „Dziennik aktywności fizycznej”. Na zakończenie tego rozdziału przedstawiono w sposób przejrzysty schemat postępowania statystycznego. Wykorzystane parametry statystyki opisowej (średnia arytmetyczna, odchylenie standardowe, współczynnik zmienności), testy istotności różnic (test t-Studenta, test niezależności chi-kwadrat) i współczynnik korelacji (współczynnik korelacji liniowej Pearsona) pozwoliły na właściwą interpretację wyników w kolejnym rozdziale.

W **rozdziale 5** *Wyniki badań i ich omówienie* Doktorantka analizuje uzyskane rezultaty ilustrując je 8 tabelami i 4 wykresami. Konstrukcja tabel i wykresów jest czytelna i ułatwia analizę. Warto byłoby pod tabelami i wykresami umieścić źródło badań. Przeprowadzona analiza statystyczna i jej interpretacja świadczą o dobrym warsztacie badawczym Autorki.

W podrozdziale *Dyskusja* (na 6 stronach) został przez Doktorantkę dobrze opracowany, a porównanie wyników z badań własnych z wynikami innych autorów uznaję za ważny etap opanowania tajników pracy naukowej. Znajdują się tu odniesienia do wszystkich analizowanych parametrów. Dyskusja jest dojrzała i świadczy o dobrym przygotowaniu teoretycznym i merytorycznym.

W **rozdziale 6 Wnioski** znalazło się pięć wniosków, które są powiązane z wcześniej zapisanymi pytaniami badawczymi. Zgrabniejsze jest określenie „formułowanie wniosków” niż „wyciąganie wniosków”.

Piśmiennictwo jest spisem wykorzystanych w pracy publikacji – opiera się na 210 pozycjach, z których większość (142) stanowią publikacje angielskojęzyczne. Piśmiennictwo jest bardzo aktualne, bowiem tylko 15% nie pochodzi z ostatniego dwudziestolecia. Pozycja nr 144 (Parkinson J. (1817): *An Essay on the Shaking Palsy*. Sherwood, Neely and Jones, London) ma wznowienie w 2020 roku i myślę, że raczej do tego źródła dotarła Doktorantka. W przypadku pozycji nr 26 (Charcot J.M. (1877): *Lectures on the disease of the nervous system*. The New Sydenham Society, 1, 137) warto byłoby podać adres strony internetowej, na której można znaleźć przedruk tej publikacji.

Streszczenia w języku polskim i angielskim przedstawione są w konwencji: *Wstęp, Materiał i metody, Wyniki i wnioski oraz Słowa kluczowe* oddają zawartość pracy. Stanowią dobrą informację dla czytelnika o zawartości dysertacji.

Konstatacje końcowe

W ocenie końcowej przedstawionej do oceny dysertacji doktorskiej chciałabym podkreślić szczególną wartość badań prowadzonych wśród osób przewlekle chorych. Specyfika prowadzenia takich badań, stopień trudności, a także interakcje nawiązywane między badającym a badanym stanowią dla każdego badacza duże wyzwanie.

Praca stanowi logiczną całość i cechuje się pragmatyzmem naukowym, a treści następujących po sobie rozdziałów wynikają z zagadnień poruszanych w rozdziałach poprzedzających. Rozprawa została przygotowana zgodnie z wymogami metodologicznymi i zachowaniem zasad edytorskich. Zawiera oryginalne implikacje teoretyczne, co stanowi, że jest cennym wkładem w obszar nauk o kulturze fizycznej.

Zabrakło mi w prezentowanej pracy wniosków aplikacyjnych, które pozwoliłyby wykorzystać wyniki uzyskanych badań. Oczekiwałabym podczas obrony pracy doktorskiej szerszego omówienia tego problemu.

W końcowej konkluzji stwierdzam, że przedstawiona do recenzji dysertacja doktorska p. mgr Bogusławy Hawryluk, pt. *Aktywność fizyczna a jakość życia osób z chorobą Parkinsona* spełnia wymogi określone pracom doktorskim (art. 179 ust. 1. Ustawy z dnia 03.07.2018 r., poz 1669, w związku z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora Dz.U. z 2018 r., poz.261), jednocześnie kwalifikuje Doktorantkę do nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauk o kulturze fizycznej.

Zatem wnoszę do Wysokiego Senatu Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach o dopuszczenie p. mgr Bogusławy Hawryluk do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Danuta Cywiakówna

Szczecin, dnia 27 lipca 2021